

Nota briològica

Distribució ibèrica de *Thuidium recognitum* (Hedw.) Lindb., *T. delicatulum* (Hedw.) Mitt. i *T. philibertii* Limpr.

Montserrat Brugués

Botànica. Facultat de Ciències. Universitat Autònoma de Barcelona. 08193 Bellaterra

Les diferències entre *Thuidium recognitum* (Hedw.) Lindb., *T. delicatulum* (Hedw.) Mitt. i *T. philibertii* Limpr. van ser donades molt clarament per Dixon (1913) i Tallis (1961) i figuren en la majoria de les flores actuals. Tot i això, i en bona part degut a problemes de nomenclatura, hi ha hagut molta confusió en les cites de la Península Ibèrica.

Segons els autors esmentats cal fixar-se, sobretot, en els fil·lidis caulinars i en els parafil·ls. La situació de les papil·les en les cèl·lules dels parafil·ls separa *T. recognitum*, amb papil·les terminals, de les altres dues espècies que les tenen centrals. *T. recognitum* té els fil·lidis abruptament atenuats en un acumen moderadament llarg i reflex, format per cèl·lules allargades i estretes semblants a les del nervi. En *T. delicatulum*, els fil·lidis són aplicats al caulidi i s'atenuen gradualment en un acumen ample format per cèl·lules curtes. *T. philibertii* és pròxim a l'anterior, però té l'àpex filiforme, acabat en una filera de 2-7 cèl·lules hialines i llargues i generalment reflex. També difereixen en els fil·lidis periquecials: en *T. delicatulum* són ciliats i en les altres dues espècies, no. Nosaltres hem vist en molt poques ocasions fil·lidis periquecials, en aquests casos eren dentats i corresponien a *T. philibertii*.

Després de revisar el material dels herbaris: Acón, ARA, BC, BCB, FCO, MA, MAC, Muñoz, NAU, PC, VAB, VIT i Vives, on es troben la majoria de les mostres del territori estudiat, hem pogut comprovar que les tres espècies es distribueixen per la meitat nord del territori espanyol de la península, de Catalunya a Astúries i baixen pel Sistema Ibèric. No hem identificat cap d'aquestes espècies a Portugal ni a les illes Balears, Madeira, Açores i Canàries. Machado (1931) i Casares (1915) citen una recol·lecció de J. Henriques de *T. recognitum* a Bussaco, sense haver-la vist, però no consta al catàleg d'Allorge (1974). Podria haver-se confós amb *T. tamariscinum*, espècie freqüent en aquest parc portuguès. Casares (1915) i Allorge (1928) indiquen la presència de *T. delicatulum* a Mafra, també a Portugal, però aquesta localitat fa referència al lloc on es troba l'herbari d'E. de Veiga, no on s'ha recollit la mostra.

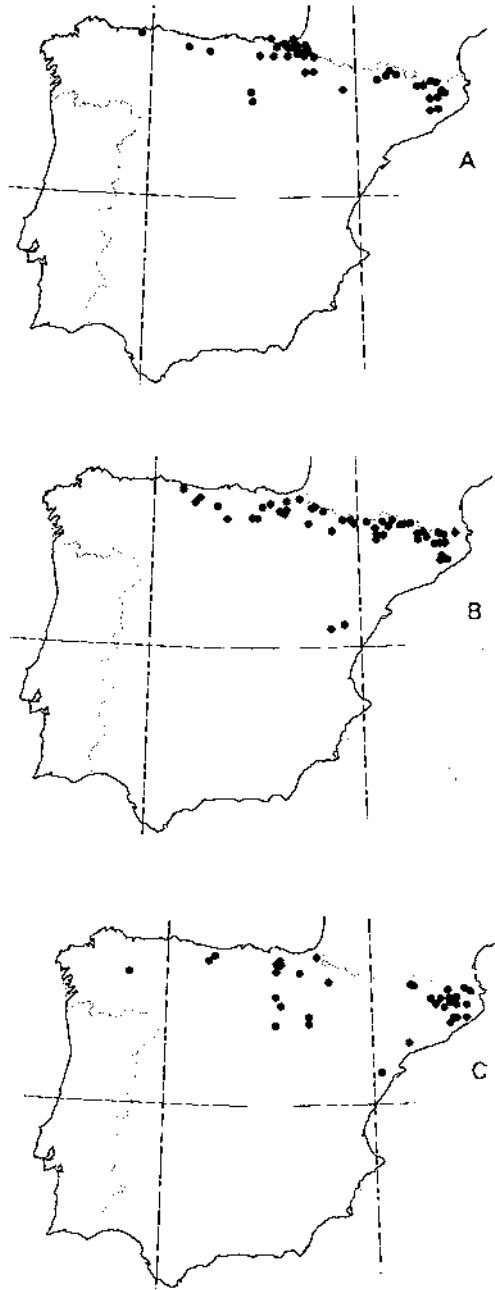

Figura 1. Distribució a la Península Ibèrica. A) *Thuidium delicatulum* (Hedw.) Mitt.
 B) *T. philibertii* Limpr. C) *T. recognitum* (Hedw.) Lindb.

Les tres són espècies pròpies, sobretot, de l'estatge montà i subalpi, i més o menys indiferents al substrat. *T. delicatulum* és l'espècie de tendència més acidòfila de les tres, almenys fuig dels llocs eminentment calcaris. Viu en roques i sòls humits ombrejats i a la base dels arbres en fagedes, rouredes i avetoses dels Pirineus occidentals i orientals, Catalunya, Cordillera Cantàbrica, País Basc i en dues localitats del Sistema Ibèric, a les serres de la Demanda i Moncayo (Fig. 1A).

T. philibertii és la més calcífila de les tres i la que aguanta millor la sequedat. Es troba en sòls i roques més o menys ombrejats en rouredes, pinedes, fagedes i avetoses. Està ben distribuïda per tots els Pirineus, País Basc, Cantàbria, Astúries i a l'extrem meridional del Sistema Ibèric (Fig. 1B).

T. recognitum es fa al sòl, a les roques i a la base d'arbres en fagedes, rouredes, pinedes i alzinars, sovint a més baixa altitud que les altres, tant en llocs humits i ombrejats com més secs i descoberts. És rara als Pirineus, en canvi és la més freqüent al Sistema Ibèric i es troba també a Catalunya, País Basc i Cantàbria (Fig. 1C).

Agraïments

Als responsables dels herbaris citats el prèstem del material estudiat. Aquest treball forma part del projecte PS 88-0019 de la DGICYT.

Bibliografia

- Allorge, P. 1928. Bryotheca Iberica. 1erc. Sér. num. 1-50. Espagne: 1-29. Paris.
- Allorge, V. 1974. La Bryoflore de la Fôret de Bussaco (Portugal). Rev. Bryol. Lichénol. 40: 307-452.
- Casares, A. 1915. Enumeración y distribución geográfica de las Muscíneas de la Península Ibérica. Trab. Mus. Nac. Cien. Nat. Ser. Bot. 8: 1-179.
- Dixon, H.N. 1913. *Thuidium recognitum* (Hedw.) Lindb. and its Allies. J. Bot. 51: 189-192.
- Machado, A. 1931. Sinopse das Briófitas de Portugal. Bol. Soc. Brot. Ser. 27: 169-328.
- Tallis, J.H. 1961. The Distribution of *Thuidium recognitum* Lindb., *T. philibertii* Limpr. and *T. delicatulum* Mitt. in Britain. Trans. Brit. Bryol. Soc. 4: 102-106.